

ZONGULDAK, KARABÜK VE BARTIN İLLERİNİN 1990-2000 YILLARI ARASINDA SEKTÖREL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Kübra YILDIRIM ÖZCAN

Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara, Türkiye
kubrayildirimozen@aybu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-8602-6775

Makale Geliş Tarihi: 20/01/2025 **Makale Kabul Tarihi:** 28/05/2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Yıldırım Özcan, K. (2025). Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinin 1990-2000 Yılları Arasında Sektörel Olarak Değerlendirilmesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(55), 31-57.

Öz

Küreselleşme ile birlikte artan ticaret hacmi, beraberinde belirli coğrafi alanlarda sektörel yığılmaların ve yığılma ekonomilerinin meydana gelmesinde de etkili olmuştur. Ekonomik faaliyetlerin bölgeler arasındaki dağılımı ve farklı sektörlerin mekânsal yığılmaları, rekabet alanında yapılan araştırmalar kapsamında önem arz eden konulardır. Yığılma ekonomileri temel olarak, sektörel faaliyetlerin belirli coğrafi bir mekânda toplanması ile ortaya çıkmaktadır. Literatüre bakıldığında yığılma ekonomilerini kavramsal olarak ilk ele alan Alfred Marshall'dır. Bu bilgiler çerçevesinde, çalışmanın amacı, yıllar içerisinde Zonguldak, Bartın ve Karabük illerindeki sektörel olarak oluşan yığılmaları ve bunların değişimlerini incelemektir. Bu doğrultuda, çalışma içerisinde literatür taraması ve T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (Mülga) ile 2008 yılında yüz yüze görüşmeler yapılmış ve aynı yıl içerisinde TÜİK'ten alınan 1990 ve 2000 yıllarına ilişkin Zonguldak, Karabük ve Bartın'daki temel sektörlerle ait verilerle LQ Analizi yapılarak, söz konusu sektörlerdeki değişim karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, yapılan literatür taraması, yüz yüze görüşmeler ve analizler sonucunda; Zonguldak, Karabük ve Bartın arasında 1990 ve 2000 yıllarında Karabük'te en fazla inşaat ve hizmetler sektörlerinin yığılma gösterdiği ve Bartın'da en fazla tarım sektörünün yığılma gösterdiği görülmüştür. Zonguldak'ta ise, 1990 yılında en fazla tarım sektörünün ve 2000 yılında ise hem tarım hem de sanayi sektörünün en fazla yığılma gösteren sektörler olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yığılma Ekonomileri, LQ Analizi, TR81 Bölgesi

SECTORAL EVALUATION OF ZONGULDAK, KARABÜK AND BARTIN PROVINCES BETWEEN THE YEARS 1990-2000

Abstract

The increasing trade volume with globalization has also been effective in the emergence of sectoral agglomerations and agglomeration economies in certain geographical areas. The distribution of economic activities among regions and the spatial agglomeration of different sectors are important issues within the scope of research in the field of competition. Agglomeration economies basically emerge when sectoral activities are concentrated in a certain geographical area. When we look at the literature, Alfred Marshall was the first to conceptually

address agglomeration economies. Within the framework of this information, the aim of the study is to examine the sectoral agglomerations in Zonguldak, Bartın and Karabük provinces and their changes over the years. In this context, literature review and face-to-face interviews with the Ministry of Industry and Trade of the Republic of Turkey (Repealed) were conducted in 2008, and LQ Analysis was conducted with the data of the basic sectors in Zonguldak, Karabük and Bartın for the years 1990 and 2000 obtained from TÜİK in the same year, and the changes in the mentioned sectors were evaluated comparatively. In this regard, the literature review, face-to-face interviews and analyses revealed that the construction and services sectors showed the highest concentration in Karabük and the agricultural sector showed the highest concentration in Bartın among Zonguldak, Karabük and Bartın in 1990 and 2000 years. In Zonguldak, it was observed that the agricultural sector was the most concentrated in 1990, and both agriculture and industry were the sectors with the highest concentration in 2000.

Keywords: Agglomeration Economies, LQ Analysis, TR81 Region

Giriş

1988 yılından itibaren AB mevzuatında yer almaya başlayan ve bir istatistiki sınıflandırma yöntemi olan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS), Avrupa Birliği'nde, bölgesel istatistiklerin tek bir mekânsal sınıflandırmaya göre üretilmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Ülkemizde ise, İstatistiki Bölge Birimleri tanımlanarak, 28 Ağustos 2002 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe girmiştir. Yapılan sınıflandırmada iller, Düzey III seviyesi olarak kabul edilmiş, komşu illerin gruplandırması ile de 26 adet Düzey II ve 12 adet Düzey I Bölgesi oluşturulmuştur. 26 adet Düzey II Bölgeleri içerisinde TR81 Bölgesi; Zonguldak, Karabük ve Bartın illerini kapsamaktadır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Web Sitesi, 03.01.2025). TR81 Düzey 2 Bölgesi içerisinde yer alan ve 1991 yılında il statüsüne kavuşan Bartın ile 1995 yılında il statüsüne kavuşan Karabük, önceki yıllarda Zonguldak'ın ilçeleridir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, 20.01.2025).

Çalışma alanı olarak bugün TR81 Bölgesi içerisinde yer alan iller seçilmiştir. Ancak çalışma içerisindeki analizde kullanılan veriler 1990 ve 2000 yıllarına ait olup; söz konusu yıllarda bahsi geçen İBBS sınıflandırması mevcut değildir. Çalışma alanı olarak Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinin seçilme nedeni; literatürde bu illere yönelik söz konusu tarih aralıklarını içeren çalışmalardan ziyade daha çok 1990 yılı öncesi ve 2000 yılı sonrası çalışmaların olması ve bu anlamda çalışmanın literatüre katkı sağlamasının amaçlanmasıdır. Literatürde 2000 yılı sonrası Zonguldak, Karabük ve Bartın için il ve bölge bazında yapılan uzmanlaşma analizleri ve sektörel çalışmaların yanı sıra tarihsel açıdan 1980'li yıllara kadar bahsi geçen üç il için incelemeler içeren çalışmalar yer almaktadır.

1924 yılında Zonguldak'ın il olmasıyla birlikte Bartın, Zonguldak'ın bir ilçesi olmuş ve 07 Eylül 1991 tarihinde 28.08.1991 tarih ve 3760 sayılı yasayla il statüsüne kavuşmuştur (T.C. Bartın Valiliği Web Sitesi, 02.03.2025). Bartın ilinin yüzölçümü 2.143 kilometrekaredir (T.C. Bartın Valiliği Web Sitesi, 20.06.2002 ve Emir, 2002, s.5). İl yüzölçümünün % 63'ü ormanlar ve % 33'ü ise tarım alanlarından meydana gelmektedir (Çubuk, 2019, s.38-39). TÜİK, 1990 ve 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımları sonuçlarına göre Bartın'ın 1990 yılındaki nüfusu 205.834 kişi iken 2000 yılındaki nüfusu 184.178 kişidir. İlde 1990 yılı kent nüfusu 43.662 kişi ve kırsal nüfusu 162.172 kişidir. 2000 yılı kent nüfusu, 48.002 kişi iken 136.176 kişidir. 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı sonucuna göre Türkiye'de nüfusun yaklaşık olarak %35'i köylerde ve %65'i kentlerde yaşarken; Bartın'da kent nüfusu oranı %26,06 ve köy nüfusu oranı ise %73,94'tür (Sarı, 2007, s.52-54).

Merkez İlçe ile birlikte Bartın'ın ilçelerinin genel arazi kullanımına bakıldığında; % 32,97'ini tarım arazilerinin, % 1,76'sını çayır-mera arazilerinin, %62,57'sini orman-fundalık alanlarının, % 0,93'ünü tarım dışı arazilerin, % 0,70'ini diğer arazilerin ve % 0,001'ini su yüzeylerinin oluşturduğu görülmektedir (Sarı, 2007, s.68 ve KHGM 1989 Zonguldak ili Arazi Varlığı).

Özellikle Bartın'ın 1991 yılında il olmasından sonra özel sektör tarafından ile birçok yatırım yapılmıştır. Sayı olarak özel sektörün ağırlıklı olduğu Bartın sanayisindeki önemli sektörler; toprak, orman ürünleri, kömür, konfeksiyon, tekstil, plastik, metal eşya, mobilya ve gıda sanayisidir. İlin diğer önemli gelir kaynakları ise limandan sağlanan vergi gelirleri ile tarımsal faaliyetlerden elde edilen gelirlerdir. Bartın'da yapılan tarımsal faaliyetler ile Zonguldak ilinin sebze ihtiyacının büyük bir kısmı karşılanmaktadır. İlde bağ ve bahçe tarımı ürünleriyle ilgili faaliyet gösteren fabrikalar yer almaktadır. Hayvancılık ise ildeki köylerde günümüzde de devam etmekte ve halkın diğer önemli geçim kaynaklarından birisini oluşturmaktadır (Çubuk, 2019, s.37-43 ve 125). T.C. Başbakanlık TÜİK (D.İ.E. Mülga) 1991 yılı verilerine göre Bartın'da 4.650 adet küçükbaş hayvan, 340.880 adet kümes hayvanı ve 96.827 adet büyükbaş hayvan (sığır); 2000 yılı verilerine göre ise 4.320 adet küçükbaş hayvan, 844.750 adet kümes hayvanı ve 67.440 adet büyükbaş hayvan (sığır) bulunmaktadır. Ancak, İlde büyükbaş hayvan sayısı çok olmasına rağmen büyükbaş hayvancılığı ağırlıklı olarak küçük işletmeler ile çiftçinin kendi ihtiyacını karşılamak için geleneksel hayvancılık şeklinde yapılmaktadır (Sarı, 2007, s.128,130,131,136).

Bartın sanayisinin sektör payının düşmesinde, İldeki tek kamu kuruluşu olarak İlin sanayi sektöründeki istihdamının % 50'sinin yer aldığı Türkiye Taş Kömürü Amasra İşletmesi'nin 1994 yılından sonra küçülme politikasını benimsemesi etkili olmuştur (Çubuk, 2019, s.92 ve Sarı, 2007, s.63). İlde bulunan taş kömürü madenciliğinin küçülmesi ve diğer sanayi sektörlerinde beklenen büyümenin gerçekleşmemesi, aynı zamanda, İldeki göçün artmasında etkili sebeplerden biri olmuştur (Çubuk, 2019, s.123). 1990 yılından sonra Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun (TTK) Batı Karadeniz Bölgesindeki tesislerinde çalıştırdığı işçi sayısını azaltması il nüfusunun azalmasında etkili olmuştur (Çubuk, 2019, s.33 ve TTK, 2011). Bunlara ek olarak, sınırları içerisinde demiryolu ve havalimanı bulunmayan İlde, Bartın Çimento Fabrikası, Bartın Merkez ve Ulupınar'da yer alan Orman Ürünleri Sanayii (ORÜS) tesislerinin özelleştirilmesi ve ardından söz konusu ORÜS tesislerinin kapatılması da İl nüfusunun azalmasında etkili olmuştur (Çubuk, 2019, s.33-34 ve 47).

2000 yılı Armutçuk, Kozlu, Üzülmüş, Karadon ve Amasra üretim alanlarındaki toplam taşkömürü rezervi 1.126.548.000 tondur. Ancak, 1990-2000 yılları arasında, TTK'nın zararının artış gösterdiği tespit edilmiştir. Nitekim, 1990 yılı TTK toplam işçi sayısı 36.991 kişi olup; 2000 yılında bu sayı 21.133 kişiye düşmüştür (G.M.İ.S., 2003, s.256-257,265 ve Engin, 2004, s.128,132).

Karabük ise, 3 Mart 1953 tarihinde 6068 sayılı yasa ile İlçe haline gelmiş ve 550 sayılı kanun hükmünde kararname ile 6 Haziran 1995 tarihinde 78. İl olmuştur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Web Sitesi, 02.03.2025). Karabük'ün yüzölçümü 4.145 km² olup; coğrafi yapısı engebeldir. İlde yer alan vadi tabanları geniş olmamakla birlikte tarıma müsait araziler bulunmaktadır. Nüfusun büyük kısmı da ilin engebeli coğrafi yapısından dolayı vadi tabanlarına yakın alanlarda yoğunlaşmıştır (T.C. Karabük Belediyesi Web Sitesi, 13.01.2025). Karabük İli 2010 yılı arazi dağılımına bakıldığında; 414.500 hektar olan il toplamı içerisinde, 93.020 ha (%22,4) tarım alanı, 18.771 ha (%4,5) tarım dışı arazi, 17.545 ha (%4,2) çayır ve mera, 285.164 ha (%68,8) orman ve fundalık alanlar bulunmaktadır (Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2012, s.69). Bu bilgilere ek olarak, İlde ön plana çıkan ve Özelleştirme Yüksek Kurulunun 30.12.1994 tarih ve 94/16 sayılı kararı ile Karabük Demir Çelik Fabrikaları Müessesesi,

özelleştirme kapsam ve programına alınmış olup; 13.01.1995 tarihinde Karabük Demir Çelik Fabrikaları AŞ'ye dönüştürülen Fabrikanın hisseleri, 30 Mart 1995 tarihinde Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye (KARDEMİR A.Ş) devredilmiştir (T.C Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2012, s.537 ve Biçer, 2013, s.86).

Nüfusa bakıldığında, Bartın'ın 1991 yılında ve Karabük'ün de 1995 yılında il olarak Zonguldak İlinden ayrılmalari ile 1990 yılında 1.073.560 kişi olan Zonguldak İl nüfusunun 2000 yılında 615.599 kişi olduğu görölmektedir. 1990 yılında %38,34 olan şehir nüfusu ise, 2000 yılında %40,66 olmuş ve 1990 yılında %61,66 olan köy nüfusu 2000 yılında %59,34 olmuştur (DİE 2002, s.43-44 ve Engin, 2004, s.145). Ayrıca, Zonguldak, Cumhuriyetin ilk yıllarından 1990 yılına kadar, en yoğun göç veren bölgelerden biri olan Karadeniz Bölgesi'nin, başlıca göç çekim merkezi iken; 1990'dan itibaren göç vermeye başlamıştır. Burada, taş kömürü ocaklarının istihdam kapasitesinin azaltılması sonucu işsiz kişi sayısının kırk binden fazla olması da etkili olmuştur. Göç nedeniyle kalifiye eleman kaybı da söz konusu olmuştur. Dolayısıyla, yeni istihdam alanları üretilerek işsizliğin ve göçün azaltılması sağlanmalıdır. Bunların yanı sıra, Ülkemizin ilk ağır sanayi merkezlerinden biri olan Zonguldak'ta ulaşım yatırımları yetersiz kalmıştır (Sümer, 2005, s.17 ve Karakaş, 2005, s.105).

Tablo 1. İllerin Yıllara Göre Nüfus Değişimi (kişi)

İller	1990			2000		
	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır
Zonguldak	1.073.560	411.617	661.943	615.599	250.282	365.317
Bartın	133.942	30.142	103.800	184.178	48.002	136.176
Karabük	123.361	105.373	17.988	225.102	157.756	67.346

Kaynak: TÜİK Web Sitesi, <https://biruni.tuik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 07.03.2025.

Tablo 1'de de görüldüğü üzere, Bartın ve Karabük il olduktan sonra Zonguldak'ın nüfusu 1990-2000 yılları arasında azalma gösterirken; Bartın ve Karabük'ün nüfusları artış göstermiştir. Tablo 2'de de yer aldığı üzere, yine 1990-2000 yılları arasında Bartın ve Karabük'teki çalışabilir nüfus sayıları artış; Zonguldak'taki çalışabilir nüfus sayısı azalış göstermiştir.

Tablo 2. Zonguldak – Bartın – Karabük İlleri Çalışabilir Nüfus (kişi) (15–64 Yaş)

	Toplam		Erkek		Kadın	
	1990	2000	1990	2000	1990	2000
Zonguldak	651.132	414.335	316.982	200.947	334.150	213.388
Bartın	80.281	118.795	39.133	55.217	41.148	63.578
Karabük	79.400	150.606	40.183	74.225	39.217	76.381
Türkiye	34.265.838	43.701.502	17.334.960	22.131.543	16.930.878	21.569.959

Kaynak: TÜİK Web Sitesi, <https://biruni.tuik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 07.03.2025.

Zonguldak'ın toplam yüzölçümü ise, 3.481 km² olup; yaklaşık %52'si orman, %30'u tarım arazisi geri kalan bölüm ise çayır-mera ve tarım dışı arazilerden oluşmaktadır. Kıyı kesimde

bulunan birkaç ova dışında il topraklarının önemli bölümünün engebeli olması tarla tarımının gelişmesini engellemiştir. İlde yağış miktarı yüksek olmasına rağmen, yaz aylarında sulama ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca ildeki engebeli arazi yapısı mevcut su kaynaklarının etkili kullanımını engellemektedir. Dolayısıyla, çoğu tarım arazisinde sadece kültür tarımı yapılabilmektedir. Ayrıca, zaman zaman meydana gelen doğal afetlerle büyük ekonomik kayıplar söz konusu olabilmektedir (Karakaş, 2005, s.108, Sümer, 2005, s.25 ve TSO, 2000, s.26). Bunların yanı sıra, uzun yıllar boyunca tek ulaşım seçeneğinin deniz yolu olmasında Zonguldak'ın dağlık bir arazi yapısının olması etkili olmuştur. Ancak zamanla, bu alandaki yatırımların yetersiz kalması ile özellikle yolcu taşımacılığı, çok büyük ölçüde, karayolu ile yapılmaya başlanmıştır. Yük taşımacılığında ise ağırlıklı olarak denizyolundan faydalanılmaktadır (Karakaş, 2005, s.106 ve Sümer, 2005, s.20; TSO, 2000, s.7).

Tablo 3'te yer alan 1995 yılındaki toplam tarımsal üretim değerlerine bakıldığında, ilk sırada Zonguldak'ın daha sonra ise sırasıyla, Karabük ve Bartın'ın geldiği görülmektedir. Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8,'de de yer aldığı üzere, 1995 yılı bitkisel üretim miktarlarına bakıldığında, ilk sırada Zonguldak'ın daha sonra ise sırasıyla, Karabük ve Bartın'ın geldiği görülmektedir. Benzer şekilde Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11 ve Tablo 12,'de de yer aldığı üzere, 1995 ve 1996 yıllarında hayvan varlıklarına bakıldığında, yine ilk sırada Zonguldak'ın daha sonra sırasıyla, Karabük ve Bartın'ın geldiği ve üretilen hayvansal ürün miktarlarına bakıldığında ise, yine ilk sırada Zonguldak'ın daha sonra sırasıyla, Bartın ve Karabük'ün geldiği görülmektedir.

Tablo 3. Zonguldak – Bartın – Karabük İllerinin Toplam Tarımsal Üretim Değerleri (1995) (Cari Fiyatlarla Milyon TL)

İller	Toplam Tarımsal Üretim Değeri
Zonguldak	10.177.871
Karabük	5.468.578
Bartın	4.697.929
Türkiye	2.018.122.853

Kaynak: DİE ve T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Web Sitesi, <https://www.sbb.gov.tr/2002-yayinlari/>, İllere ve Bölgelere Göre Çeşitli Göstergeler, 1 Ağustos 2002, Erişim Tarihi: 05.02.2025.

Tablo 4. Karabük Bitkisel Üretim Değeri, 1996

	Üretim (Ton)	Değer (Milyon TL)	Pazarlananın Değeri (Milyon TL)
Tarla Ürünleri	78.142	1.294.009	757.738
Sebzeler	22.419	739.194	567.482
Meyveler	22.338	1.014.847	672.305
Toplam	122.899	1.754.042	1.997.525

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Karabük, Yayın No:2242, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975-19-2198-8, Ankara, Nisan 1999, s. 184.

Tablo 5. Bartın Bitkisel Üretim Değeri, 1996

	Üretim (Ton)	Değer (Milyon TL)	Pazarlananın Değeri (Milyon TL)
Tarla Ürünleri	57.772	1.115.058	673.785
Sebzeler	14.877	511.838	390.233
Meyveler	15.670	789.655	587.209
Toplam	88.319	1.301.493	1 651.227

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın, Yayın No: 2243, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975 - 19 - 2199 – 6, Ankara, Nisan 1999, s. 186.

Tablo 6. Zonguldak Bitkisel Üretim Değeri, 1995

	Üretim (Ton)	Değer (Milyon TL)	Pazarlananın Değeri (Milyon TL)
Tarla Ürünleri	176.389	1.750.776	1.065.148
Sebzeler	41.991	897.851	606.451
Meyveler	38.303	1.542.079	1.241.853
Toplam	256.683	4.190.706	2.913.452

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s. 334.

Tablo 7. Türkiye Bitkisel Üretim Değeri, 1995

	Üretim (Ton)	Değer (Milyon TL)	Pazarlananın Değeri (Milyon TL)
Tarla Ürünleri	52.411.665	581.106.805	436.601.239
Sebzeler	18.944.345	222.751.261	179.418.667
Meyveler	11.346.287	280.357.093	225.708.970
Toplam	82.702.297	1084.215.159	841.728.876

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s. 332.

Tablo 8. Karadeniz Bölgesi Bitkisel Üretim Değeri, 1995

	Üretim (Ton)	Değer (Milyon TL)	Pazarlananın Değeri (Milyon TL)
Tarla Ürünleri	7.148.559	70.798.066	51.388.099
Sebzeler	2.076.835	25.869.256	19.887.045
Meyveler	1.541.760	45.845.744	40.732.232
Toplam	10.767.154	142.513.066	112.007.377

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s. 333.

Tablo 9. Zonguldak, Bartın ve Karabük Hayvan Varlıkları

	Karabük (Sayı) (1996)	Bartın (Sayı) (1996)	Zonguldak (Sayı) (1995)
Koyun	22.208	2.410	11.132
Kuzu	6.192	940	5.448
Kıl Keçi	3.530	700	19.790
Tiftik Keçi	3.190	50	30
Sığır	43.616	62.017	93.003
Dana	26.874	17.883	39.907
Manda	2.020	3.220	3.350
At	1.980	1.010	780
Katır	300	690	3.180
Eşek	2.430	2.750	780
Tavuk	184.200	225.500	302.995
Hindi	37.300	9.400	11.067
Ördek	4.200	5.000	5.437
Kaz	10.700	2.400	1.294
Toplam	348.740	333.970	498.193
Arı Kovanı	19.133	14.100	20.655

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s.354, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın, Yayın No: 2243, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975 - 19 - 2199 – 6, Ankara, Nisan 1999, s.206 ve T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Karabük, Yayın No:2242, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975-19-2198-8, Ankara, Nisan 1999, s.204.

Tablo 10. Türkiye ve Karadeniz Bölgesi Hayvan Varlıkları (1995-1996)

	Karadeniz Bölgesi (Sayı) (1995)	Karadeniz Bölgesi (Sayı) (1996)	Türkiye (Sayı) (1995)	Türkiye (Sayı) (1996)
Koyun	1.964.882	1.931.058	24.570.588	24.122.776
Kuzu	655.978	678.552	9.220.412	8.949.224
Kıl Keçi	242.460	239.140	8.397.000	8.242.000
Tiftik Keçi	86.620	93.180	714.000	709.000
Sığır	2.007.994	2.018.922	7.817.913	7.860.501
Dana	926.386	933.948	3.971.087	4.025.499
Manda	134.180	128.510	255.000	235.000
At	53.260	49.890	415.000	391.000
Katır	38.460	37.230	169.000	154.000
Eşek	128.600	119.770	731.000	689.000
Tavuk	31.254.354	22.914.770	129.014.427	152.956.970
Hindi	474.829	549.000	3.291.000	3.063.540
Ördek	234.125	203.680	1.199.925	1.093.860
Kaz	250.416	234.920	1.745.163	1.641.845
Toplam	38.452.544	30.132.570	191.511.515	214.134.215
Arı Kovanı	1.016.209	1.002.669	3.916.038	3.964.718

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s.352-353 ve T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Karabük, Yayın No:2242, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975-19-2198-8, Ankara, Nisan 1999, s.202-203.

Tablo 11. *Türkiye, Karadeniz Bölgesi, Bartın ve Karabük Hayvansal Ürünler (1996)****

	Türkiye Miktar (Ton)	Türkiye Pazarlananın Değeri (Milyon TL)	Karadeniz Bölgesi Miktar (Ton)	Karadeniz Bölgesi Pazarlananın Değeri (Milyon TL)	Karabük Miktar (Ton)	Karabük Pazarlananın Değeri (Milyon TL)	Bartın Miktar (Ton)	Bartın Pazarlananın Değeri (Milyon TL)
Süt	10.760.915	56.914.754	1.873.000	10.401.160	24.965	135.408	29.440	138.680
Et (*)	416.815	147.276.009	49.495	16.754.899	865	305.710	880	296.677
Deri	8.883.170	7.973.546	746.940	823.182	10.110	12.178	7.600	11.377
Yapağı	49.847	1.267.147	4.099	133.898	33	1.510	4	96
Kıl	3.310	228.681	96	6.827	2	194	0	0
Tiftik	795	136.146	91	17.100	3	524	0	0
Tavuk Eti	422.094	63.372.157	87.457	14.869.227	0	0	84	12.600
Yumurta (**)	611.701	23.277.157	98.658	3.882.616	1.568	59.599	2.491	115.319
Bal	62.950	11.598.136	18.041	3.925.216	267	59.857	248	76.787
Balmumu	3.235	605.810	948	194.493	8	981	8	946
İpek Kozası	215	43.895	4	904	0	0	0	0
Toplam	21.215.047	312.693.438	2.878.829	51.009.522	37.821	575.961	40.755	652.482

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Karabük, Yayın No:2242, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975-19-2198-8, Ankara, Nisan 1999, s.206-208 ve T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın, Yayın No: 2243, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975 - 19 - 2199 – 6, Ankara, Nisan 1999, s.208-210.

(*) Mezbaha, kombina ve Kurban Bayramı kesimlerini kapsar.

(**) 16.000 adet yumurta 1 ton kabul edilmiştir.

***TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 12. Türkiye, Karadeniz Bölgesi ve Zonguldak Hayvansal Ürünler (1995)***

	Türkiye Miktar (Ton)	Türkiye Pazarlananın Değeri (Milyon TL)	Karadeniz Bölgesi Miktar (Ton)	Karadeniz Bölgesi Pazarlananın Değeri (Milyon TL)	Zonguldak Miktar (Ton)	Zonguldak Pazarlananın Değeri (Milyon TL)
Süt	10.601.550	33.098.588	1.853.305	5.746.417	51.895	187.997
Et (*)	415.240	116.254.486	55.455	14.663.006	3.175	960.293
Deri	8.939.710	4.017.627	818.760	487.890	39.470	26.420
Yapağı	47.650	751.761	4.085	87.361	0	0
Kıl	3.245	152.371	0	0	10	714
Tiftik	2.404	248.867	0	0	0	0
Tavuk Eti	286.944	25.745.876	0	0	562	51.259
Yumurta (**)	635.313	13.241.485	106.087	2.287.580	2.052	55.200
Bal	67.643	7.157.037	21.365	2.574.392	210	34.294
Balmumu	3.708	385.642	1.252	137.709	5	573
İpek Kozası	269	55.443	0	0	0	0
Toplam	21.003.676	201.109.183	2.860.309	25.984.355	97.379	1.316.750

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s.356-358.

(*) Mezbaha, kombina ve Kurban Bayramı kesimlerini kapsar.

(**) 16.000 adet yumurta 1 ton kabul edilmiştir.

***TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

2008 yılında T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan (Mülga) alınan verilere göre Zonguldak, Bartın ve Karabük'te bulunan OSB'ler içerisinde Bartın-Merkez I OSB'nin toplam istihdam kapasitesi 2.850 kişi olup; 2008 yılında mevcut istihdamı 2.700 kişidir. OSB'nin toplam parsel sayısı 29 olup; imar planında planlanan alanı 71,25 hektardır. Karabük OSB'nin toplam istihdam kapasitesi 1.100 kişi olup; 2008 yılında mevcut istihdamı 480 kişidir. OSB'nin toplam parsel sayısı 41 olup; imar planında planlanan alanı 113 hektardır. Zonguldak-Çaycuma OSB'nin toplam istihdam kapasitesi 4.200 kişi olup; 2008 yılında mevcut istihdamı 2.500 kişidir. OSB'nin toplam parsel sayısı 66 olup; imar planında planlanan alanı 126 hektardır. Bunlara ek olarak, Bartın-Merkez I OSB (ilave alan), Zonguldak-Alaplı OSB, Zonguldak-Çaycuma OSB (ilave alan) imar planı aşamasında ve Zonguldak-Ereğli OSB ise inşaat aşamasındadır.

Tablo 13. Maden ve Taş Ocağı Sektörü, 1995

	Türkiye	Karadeniz	Zonguldak	Bartın	Karabük
İşletme Sayısı					
Toplam	1.613	165	24	4	0
Devlet	540	65	18	1	0
Özel	1.073	100	6	3	0
Üretimde Çalışanlar					
Toplam	21.729.579.125	7.732.881.094	4.615.226.625	1.917.029.848	0
Devlet	19.524.694.231	7460.290.222	4.611.075.051	1.911.602.348	0
Özel	2.204.884.894	272.590.872	4.151.574	5.427.500	0
İdari ve Diğer İşlerde Çalışanlar					
Toplam	9.055.971.631	3.197.319.324	763.951.82	2.023.105.440	0
Devlet	8.496.304.850	3.169.670.125	763.077.502	2.022.745.440	0
Özel	559.666.781	27.649.199	873.680	360.000	0

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s.376, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın, Yayın No: 2243, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975 - 19 - 2199 – 6, Ankara, Nisan 1999, s.212 ve T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Karabük, Yayın No:2242, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975-19-2198-8, Ankara, Nisan 1999, s.210.

1995 yılında maden ve taş ocağı sektöründe, en fazla işletmenin ve istihdamın Zonguldak, Bartın ve Karabük illeri arasında Zonguldak'ta bulunduğu Tablo 13'te görülmektedir. Buna ek olarak, Tablo 14'te yer aldığı üzere, 1997 yılında Bartın ve Karabük illerinin toplam ihracat değerleri sırasıyla 63.064.000 ABD Doları ve 6.175.000 ABD Dolar olup; toplam ithalat değerleri ise yine sırasıyla 56.491.000 ABD Doları ve 17.135.000 ABD Dolarıdır. 1995 yılında Zonguldak ilinin toplam ihracat ve ithalat değerleri ise sırasıyla 130.855.000 ABD Doları ve 601.223.000 ABD Doları olup; yine Bartın ve Karabük illerinin toplam ithalat ve ihracat değerlerinden fazladır.

Tablo 14. Zonguldak, Bartın ve Karabük İllerinin Dış Ticaret Değerleri ve Ülke İçerisindeki Payları, 1995 ve 1997 (Bin ABD Doları)

	Türkiye (1995)	Zonguldak (1995)	Ülke İçindeki Payı (%)	Türkiye (1997)	Bartın (1997)	Ülke İçindek Payı (%)	Karabük (1997)	Ülke İçindeki Payı (%)
İhracat	21.637.041	130.855	0,60%	26.244.731	63.064	0,24%	6.175	0,02%
İthalat	36.709.011	601.223	1,64%	48.585.095	56.491	0,12%	17.135	0,04%

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s.424, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın, Yayın No: 2243, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975 - 19 - 2199 – 6, Ankara, Nisan 1999, s.266 ve T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Karabük, Yayın No:2242, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975-19-2198-8, Ankara, Nisan 1999, s.264'ten alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 15. Kullanma Amacına Göre Tamamen veya Kısmen Biten Yeni ve İlave Yapıların Sayısı (Adet), 1995 ve 1997 (Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre)

	Türkiye (1995)	Karadeniz (1995)	Zonguldak (1995)	Türkiye (1997)	Karadeniz (1997)	Bartın (1997)	Karabük (1997)
Konutlar	91.548	9.387	757	100.446	10.014	82	357
Ticari yapılar	2.599	337	17	3.150	227	10	9
Sınai yapılar	1.208	106	12	1.502	87	0	10
Sihhi ve sosyal yapılar	160	22	3	225	25	0	1
Kültürel yapılar	86	11	0	86	9	0	0
Dini yapılar	33	7	0	35	4	0	0
İdari yapılar	91	15	1	93	12	0	0
Diğer yapılar	936	89	7	869	87	2	3
Toplam	96.661	9.974	797	106.406	10.465	94	380

Kaynak: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Zonguldak, Yayın No:2070, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975- 19- 1860-X, Ankara, Ekim 1997, s.396, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın, Yayın No: 2243, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975 - 19 - 2199 – 6, Ankara, Nisan 1999, s.233-234 ve T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Karabük, Yayın No:2242, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, ISBN 975-19-2198-8, Ankara, Nisan 1999, s.231-232.

1995 ve 1997 yıllarında inşaat sektöründe ise, tamamen veya kısmen biten yeni ve ilave yapıların sayısı Tablo 15'te yer almaktadır. Buna göre, 1995 yılında Zonguldak'ta tamamen veya kısmen biten yeni ve ilave toplam yapı sayısının 797 adet olduğu ve yine tamamen veya kısmen biten yeni ve ilave toplam yapı sayısının 1997 yılında Karabük'te Bartın'ındakinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Zonguldak, Bartın, Karabük'ün Aldığı ve Verdiği Göçler (kişi)

	1985-1990		1995-2000	
	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Aldığı Göç	Verdiği Göç
Zonguldak	38.943	68.311	27.839	71.848
Bartın	*	*	10.069	25.727
Karabük	*	*	15.440	24.080
Toplam	38.943	68.311	53.348	121.655

Kaynak: TÜİK (2005), *Genel Nüfus Sayımı, 2000 Göç İstatistikleri*, Türkiye İstatistik Kurumu, Yayın No:2976, Aralık 2005 ve T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Kocaman T., Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Türkiye'de İç Göçler Ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000), Nisan 2008, s.77-83.

*Bartın ve Karabük, Zonguldak'ın ilçeleri olduğu için bu ilçelere ait veriler Zonguldak il bütününe ait verilerin içerisinde değerlendirilmiştir.

Tablo 17. Göç Etme Nedenine Göre İllerin Verdiği Göç (1995-2000)

	Toplam Göç Eden Nüfus	İş Arama/ Bulma	Tayin/Atama	Hane Halkı Fertlerinde Birine Bağımlı Göç	Eğitim	Evlilik	Deprem	Güvenlik	Diğer	Bilinmeyen
Zonguldak	71.848	20.465	5.942	20.024	8.415	5.782	267	145	10.162	646
Bartın	25.727	8.090	2.434	7.318	1.981	2.362	21	69	3.182	270
Karabük	24.080	5.448	2.558	6.544	3.463	2.388	71	55	3.274	279
Toplam	121.655	34.003	10.934	33.886	13.859	10.532	359	269	16.618	1.195

Kaynak: TÜİK (2005), *Genel Nüfus Sayımı, 2000 Göç İstatistikleri*, Türkiye İstatistik Kurumu, Yayın No:2976, Aralık 2005 ve T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Kocaman T., Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Türkiye'de İç Göçler Ve Göç Edenlerin Nitelikleri (1965-2000), Nisan 2008, s.77-83.

Tablo 16 ve Tablo 17'ye bakıldığında, Zonguldak, Bartın ve Karabük'te verilen göç sayısının alınan göç sayısından fazla olduğu söylenebilir. Tablo 17'de de görüldüğü üzere, 1990-2000 yılları arasında maden sektöründe yaşanan küçülme ile birlikte, 1995-2000 yılları arasında Zonguldak, Bartın, Karabük'ten göç eden nüfus toplam 121.655 kişi olup; bunun içerisinde oran olarak, %27,95 ile iş arama/bulma sebebiyle yapılan göçler, en fazla paya sahiptir.

Günümüzde ise Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinin oluşturduğu TR81 Düzey 2 Bölgesi'nin toplam yüz ölçümü 9.814 km²'dir. 2022 TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre Bölge nüfusu toplam 1.043.919 kişi olup; bu nüfusun 203.351'i Bartın'da, 252.058'i Karabük'te ve 588.510'u Zonguldak'ta yaşamaktadır. Bölge genelinde kentsel nüfus oranı kırsal nüfus oranından fazla olup; son 15 yılda kent nüfusundaki artış önem arz etmektedir. Bu çerçevede, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre 2007 yılında % 48,91 olan Bölgenin kentsel nüfus oranı 2022 yılında % 65,23'e ulaşmıştır. Ancak buna rağmen, yine 2022 yılı verilerine göre Bölgedeki illerden sadece Bartın'da kırsal nüfus oranı %54,2'lik bir oranla kentsel nüfus oranından fazla olup; bu iller arasında kentsel nüfusu en fazla olan il ise % 77,3'lük bir oran ile Karabük'tür. Zonguldak'ta ise kentsel nüfus oranı % 66,8 olup; bunu % 45,8 ile Bartın takip etmektedir. Bölge nüfusunun yaş dağılımına bakıldığında, 2022 yılı verilerine göre Bölge'deki yaşlı bağımlılık oranı (65+ yaş) % 21,13 olup; Türkiye ortalaması olan % 14,55'in üzerindedir. Buna ek olarak, genç bağımlılık oranında (0-14 yaş) Türkiye ortalaması % 32,25 olup; Bölge ortalaması % 22,85 ile Türkiye ortalamasının altındadır. Bu bilgiler çerçevesinde, söz konusu yaş bağımlılık oranlarından hareketle, bölgede yaşlı nüfusun artış eğiliminde olduğu, genç nüfusun azaldığı ve bölge nüfusunun giderek yaşlandığı söylenebilir. Çok modlu ulaşım ve taşımacılık altyapısına sahip olan Bölge'deki tek havalimanı olan Zonguldak Havalimanı ile 5 tanesi Zonguldak'ta ve 3 tanesi de Bartın'da olmak üzere toplam 8 liman yer almaktadır. Zonguldak'ta, Erdemir Limanı, Ereğli Bozhane Limanı, TTK Limanı, Eren Limanı ve Filyos Limanı ve Bartın'da Bartın Limanı, Amasra Limanı ve Akkonak Limanı yer almaktadır. Bu limanlar arasında Amasra'da bulunan kruvaziyer limanı yolcu taşımacılığında kullanılmakta olup, diğer limanlar yalnızca yük taşımacılığı için kullanılmaktadır. Demir yolu taşımacılığı altyapısına bakıldığında, Irmak-Karabük-Zonguldak (IKZ) demiryolu hattı bölgeden geçmektedir. Bölgede eski dönemlerde taş kömürü madenleri ile ağır sanayi kuruluşlarının ham madde ve nihai ürün nakliyatları için kullanılan demir yolu taşımacılığı, günümüzde de Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK), Kardemir, termik santraller gibi önemli sanayi kuruluşları tarafından kullanılmaya devam etmektedir. Zonguldak – Kozlu – Üzülmüş hattında mevcut olan demir yolu da TTK tarafından kullanılmaktadır. Bölgedeki demir yolu hattı, Eren Limanı ve Zonguldak Limanı ile entegre olup; bu hat ile Zonguldak-Karabük ve bölge dışı arasında yük taşımacılığı yapılmaktadır. Demir yolu ile yolcu taşımacılığı ise yalnızca Zonguldak-Karabük arasında ve demir yolu istasyonlarının bulunduğu ilçeler arasında yapılabilmektedir. Tüm bu bilgilere ek olarak, Bölgede üç adet devlet üniversitesi bulunmakta olup, bunlar; Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Bartın Üniversitesi'dir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, 20.01.2025).

2022 yılı Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüklerinden alınan verilere göre; bölgede toplam 1.373 adet sanayi tesisi yer almakta olup; bu tesislerin yaklaşık olarak % 49,5'i Zonguldak'ta, % 32,5'i Karabük'te ve % 18'i Bartın'da bulunmaktadır. Ayrıca, bölgede yer alan sanayi Tesisleri'nde toplam 67.357 kişi istihdam edilmekte olup bunların yaklaşık % 57,6'sı Zonguldak'ta, % 24,4'ü Karabük'te ve % 18,01'i ise Bartın'dadır (Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, 20.01.2025). Bölgedeki OSB'lere bakıldığında, Bartın'da Bartın Merkez I OSB faaliyette olduğu görülmektedir. Karabük'te Karabük OSB, faaliyette olup; Eskipazar OSB'nin altyapısı hazırlanmaktadır. Zonguldak'ta ise, Zonguldak Çaycuma OSB, Zonguldak Alaplı OSB ve Zonguldak Ereğli OSB faaliyette olup; Zonguldak Gökçebey OSB planlama aşamasındadır. Bunlara ek olarak, Zonguldak (Sera) TDI'nin altyapısı hazırlanmaktadır (OSBÜK Web Sitesi, 20.03.2025).

Türkiye'de illerin toplam alanları içerisinde sanayi alanlarının payları incelendiğinde Bartın yüzde 0,14 oran ile 50. sırada, Karabük yüzde 0,26 oran ile 35. sırada ve Zonguldak yüzde 0,70

oran ile 14. sırada yer almaktadır. Zonguldak İli Çaycuma İlçesi'nde bulunan Filyos Serbest Bölgesi 1.044 hektar büyüklüğünde olup; Bölge'nin güneyinde gelişme alanı olarak tanımlanmış 620 hektar büyüklüğünde bir alan daha bulunmaktadır. Bölge'de ayrıca üç endüstri bölgesi yatırım alanı bulunmaktadır. Bunlar; 344 hektar büyüklüğe sahip Filyos Endüstri Bölgesi, 176,53 hektar büyüklüğünde Eren Holding AŞ. Zonguldak Özel Endüstri Bölgesi, 253 hektar büyüklüğe sahip TPAO Filyos Endüstri Bölgesi'dir. Bunlara ek olarak, Bölgede toplam 920 hektar büyüklüğünde, 269 parsel içerisinde toplam 15.339 kişilik bir istihdamın ve 171 işletmenin yer aldığı faaliyette olan 5 adet karma OSB yer almakta olup; bu OSB'ler; Karabük OSB, Bartın OSB, Kdz. Ereğli OSB, Çaycuma OSB ve Alaplı OSB'dir. Bunların yanı sıra, Eskipazar OSB'nin altyapı uygulama proje süreci tamamlanma aşamasında olup; Zonguldak Çaycuma Tarıma Dayalı İhtisas OSB'nin ise altyapı yatırımları tamamlanmıştır. Kuruluş protokolü T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca onaylanarak tüzel kişilik kazanmış olan Gökçeşey Karma OSB'nin yer tespit işlemleri de tamamlanmıştır. Gökçeşey Karma OSB'nin büyüklüğü yaklaşık olarak 65 hektardır. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında hazırlanan İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması Raporu'nda TR81 Batı Karadeniz Bölgesi'nin 26 bölge arasında 12'nci sırada yer aldığı belirtilmiştir. 81 il arasında ise, Karabük 22. sırada, Zonguldak 28. sırada ve Bartın 46. sırada bulunmaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi nüfus yoğunluğu bakımından 2022 yılı verilerine göre 111 kişi olan Türkiye ortalamasının üzerinde olup; kilometrekareye düşen kişi sayısı Zonguldak'ta 178, Bartın'da 98 ve Karabük'te 61'dir. Türkiye'de il bazında kırsal nüfus sıralamasına bakıldığında ise, Bartın 3., Zonguldak 33. ve Karabük 58. sırada yer almaktadır. Bunlara ek olarak, bölgedeki illerin faaliyet gösterdikleri sektörlerle göre işletme sayıları incelendiğinde; Zonguldak'ta madencilik ve demir-çelik sektörlerindeki işletmeler ile kömür çıkarılması ve diğer madencilik ve taş ocakçılığı, ana metal sanayi, fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine teçhizatı hariç), başka yerde sınıflandırılmamış makine ekipmanı imalatı, ağaç ve ağaç ürünleri ile mobilya imalatı, gıda ürünleri ile kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı sektörlerindeki işletme sayılarının fazla olduğu, Karabük'te yine demir çelik ile bağlantılı sektörler olan fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine teçhizatı hariç), ana metal sanayi ve başka yerde sınıflandırılmamış makine ekipman imalatı ile ağaç ve ağaç ürünleri imalatı, mobilya imalatı, diğer madencilik ve taş ocakçılığı, gıda ürünleri imalatı ve giyim eşyalarının imalatı sektörlerindeki işletme sayılarının daha fazla olduğu ve Bartın'da giyim eşyaları, ağaç ve ağaç ürünleri imalatı, mobilya imalatı, diğer ulaşım araçları ve diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ile gıda ürünleri imalatı sektörlerindeki işletme sayılarının daha fazla olduğu görülmektedir. Son olarak Bölgedeki taşkömürünün, entegre demir çelik tesislerinin ve geniş orman örtüsünün, işletme sayılarındaki bu dağılımda etkili olduğu söylenebilir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, 20.01.2025).

Ayrıca bölgede, iki adet teknoloji geliştirme bölgesi yer almaktadır. Bunlar: Karabük Teknoloji Geliştirme Bölgesi ve Zonguldak Teknoloji Geliştirme Bölgesi'dir. Bu bölgeler, 2017 yılında kurulmuş olup; Zonguldak Teknoloji Geliştirme Bölgesi 10.973,15 m² yerleşim alanına ve 2.030 m² kullanım alanına sahiptir. Teknopark'ta 36 firma faaliyet göstermiştir. Karabük Teknoloji Geliştirme Bölgesi ise toplam 15.023 m² alanda hizmet vermektedir. Teknopark'ta 48 adet firma faaliyet göstermiştir. Bunların yanı sıra, Bartın OSB içerisinde Bartın İnovasyon ve Test Merkezi bulunmakta olup; 4.000 m² kapalı alana sahiptir. Zonguldak Merkez İlçe'de ise bir adet iş geliştirme merkezi bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, Bölgede ikisi Zonguldak ve biri Karabük'te olmak üzere toplam üç adet özel Ar-Ge merkezi ile bir adet Zonguldak ve bir adet de Karabük'te olmak üzere toplam iki adet tasarım merkezi de bulunmaktadır. Tasarım merkezlerinde Zonguldak'ta 80, Karabük'te 18 kişi çalışırken, Ar-Ge merkezlerinde Zonguldak'ta

78, Karabük'te 20 kişi çalışmaktadır. 2021 yılında TÜİK'in gerçekleştirdiği Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırmasına göre TR81 Düzey 2 Bölgesi'nin Ar-Ge insan kaynağı 3.089 kişi ve Ar-Ge harcaması ise 752.578.883 TL'dir. Bölgeye ait bu verilerin Türkiye'nin Ar-Ge harcaması ve Ar-Ge insan kaynağına oranı sırasıyla % 0,74 ve % 0,86'dır. Bölge'de 2017-2022 yılları arasında Türk Patent Enstitüsü'nden alınan verilere göre patent sayısı ise 47 olup; aynı yıllar arasında Türkiye'de alınan patent sayısı 15.735 adettir. Filyos Vadisi Projesi içerisinde ise, Filyos Endüstri Bölgesi, Filyos Limanı, Filyos Serbest Bölgesi ve Serbest Bölge gelişme alanı yer almaktadır. Bu proje ile birlikte, özellikle ulusal ve uluslararası ticaret ve taşımacılığın geliştirilmesi hedeflenmektedir. Filyos Limanı, 25 milyon ton/yıl kapasiteye sahip olup, Liman'da konteyner, dökme yük ve kuru yükleri elleçlemek için gerekli liman tesisleri yer almaktadır. Ayrıca, Filyos Endüstri Bölgesi i 344 hektarlık bir alana sahip iken; Filyos Serbest Bölgesi 1.166 hektar büyüklüğünde ve Serbest Bölge Gelişme Alanı ise 620 hektar büyüklüğündedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, 20.01.2025).

Tüm bu bilgilerin yanı sıra, Batı Karadeniz Bölgesinde genç işsizlik oranı oldukça yüksektir. Bölgedeki işsizlerin yaklaşık % 30'a yakını gençlerden oluşmaktadır. 2022 yılında işsizlik oranı, 15-19 yaş grubunda % 24,4; 20-24 yaş grubunda % 30,8, 25-35 yaş grubunda % 13,7; 35-54 yaş grubunda % 9,1 ve 55 yaş ve üzeri grupta % 3'tür. Batı Karadeniz Bölgesinde 15-24 yaş grubu işsizlik oranı ise, 26 adet Düzey 2 Bölgesi arasında en yüksek değere sahiptir. Ayrıca, 2008-2022 yılları arasında Batı Karadeniz Bölgesi'nin net göç hızına bakıldığında, genel olarak göç veren bir bölge olduğu söylenebilir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, 20.01.2025).

Son olarak, Ülke ihracatında; 2014, 2017, 2018 ve 2021 yıllarındaki artışa paralel olarak Bölge ihracatının da arttığı görülmektedir. Bölge'de 2022 yılında en fazla ihracatı 597,9 milyon USD ile Zonguldak gerçekleştirirken; 32,8 milyon USD ile en az ihracatı Bartın gerçekleştirmiştir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, 20.01.2025).

Yığılma Ekonomileri

Belirli bölgelerde ekonomik faaliyetlerin yoğunlaşması ile üretim bölgeleri ve böylece yığılma ekonomileri oluşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, belirli bir alanda daha çok mekansal olarak birbirine yakın firmalar ile bu firmaların karşılıklı etkileşimlerinden dolayı çeşitli maliyet avantajları elde ettikleri ekonomik faaliyetler içinde bulunmaları yığılma ekonomilerini meydana getirmektedir. Kavramsal olarak yığılma ekonomilerini, Alfred Marshall ortaya koymuştur. Marshall, ayrıca, belirli bir alanda yoğunlaşan ve birbiriyle coğrafi yakınlığa sahip işletmelerin dışsal ölçek ekonomileri ile artan verimlilikten de faydalanabileceklerini ortaya koymuştur (Duranton ve Puga, 2004 ve Sunay, 2022). Buna ek olarak Marshall, yerel tedarikçi ağları ile yoğunlaşan endüstrilerin içinden yeni gelişen firmaların ilgili endüstriye girdi tedarikinde avantaj sağlayacağını belirtmiştir. Böylece, uzmanlaşmış tedarikçiler vasıtasıyla daha ucuz ve kolay ulaşılabilen girdilerle üretim sağlanabilecektir (Krugman vd., 2017, s. 148 ve Sunay, 2022). Yerel iş gücü havuzu ile yoğunlaşmanın olduğu bölgelerde işçi ve işverenin ihtiyaçlarına cevap verebilme imkânı sağlanırken; her iki taraf için de riskler azalmış olacaktır. Bunun yanı sıra, endüstrideki çalışanlar arasında bilgi alışverişi daha kolay sağlanabilecektir (Rosenthal ve Strange, 2004, s. 2.123 ve Sunay, 2022).

Yığılma ekonomilerinin oluşması ile uzmanlaşma ve iş gücü niteliğinde artış görülmekte ve bu da talep artışlarına cevap verebilecek yerel bir iş gücü havuzunun oluşmasında etkili olmaktadır. Böylece, firmaların kalifiye iş gücüne ulaşım imkanları artmaktadır (Rotemberg ve Saloner, 1999, s.375). Ayrıca, bölgeye gelen ve faaliyet göstermeye başlayan yeni firmalar da

rekabet gücü elde edebilmek amacıyla ihtiyaç duydukları nitelikli iş gücünü var olan firmalardan transfer edebilme imkânı elde etmekte ve böylece yığılma ekonomilerinin yarattığı dışsal ekonomilerden faydalanabilmektedirler (Verhoef ve Nijkamp, 2002, s.158 ve Sunay, 2022).

Yığılma ekonomileri literatürde, kentleşme ekonomileri ve yerelleşme ekonomileri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yerelleşme Ekonomileri temelde, aynı sektördeki firmaların belirli bir lokasyonda yığılması ile oluşan dışsal ekonomilerdir. Kentleşme ekonomileri ise farklı sektördeki firmaların kent içerisinde yığılmasıyla ortaya çıkan dışsal ekonomilerdir. Bir başka ifadeyle, kent içerisindeki belirli bir alanda toplam üretim ve toplam çıktı miktarının artışı ile birlikte firmaların üretim maliyetlerinde azalma söz konusu ise, oluşan bu dışsallıklar kentleşme ekonomileri olarak nitelendirilmektedir. Yığılma ekonomileri içerisinde kentleşme ekonomileri ön planda ise firmalar daha fazla endüstriyel çeşitlenmenin yer aldığı daha büyük kentlerde yer almayı tercih edeceklerdir. Ayrıca, büyük kentlerde sosyal ve kültürel faaliyetlerin daha fazla olması, işçilerin bu kentleri tercih etmesinde etkili olmaktadır. Özellikle yüksek uzmanlık isteyen bazı sanayi alanlarında çalışacak uzman personel, genellikle, yüksek gelir düzeyine sahip sosyal yaşantısına uygun daha büyük kentleri tercih etmektedir. Bu sebeple, söz konusu sanayi alanlarında faaliyet gösteren firmalar, çoğunlukla, büyük kentlerde yer seçmeyi tercih etmektedirler. Doğal kaynaklara bağlılık gibi farklı sebeplerden ötürü büyük kentlerde yer alamayan firmalar ise, firmalarının bulunduğu yerlerde sosyal tesislerin kurulmasını tercih etmektedirler. Diğer bir açıdan bu durum, büyük kentlerin sağladığı olanakların firmalar tarafından karşılanması anlamına gelmekte olup; söz konusu firmaların maliyetlerinin ciddi ölçüde artmasına neden olmaktadır (Hanson, 2000, s.6-7, Ottivano ve Thisse, 2002, s.432, Feser ve Sweeney, 2000, s.349-373, O'Sullivan, 2000, s.32 ve Karaalp, 2008, s.72, 77 ve 79).

Yöntem

Bölgelerin hangi sektörlerde uzmanlaştıklarını ve aralarındaki farkları uzmanlaşma katsayılarına bakarak değerlendirmek mümkündür. Böylece, bir sektörün bütün sektörler içerisindeki uzmanlaşma seviyesinin analizi ile birlikte bölge içerisinde sektörler arasında kıyaslama da yapılabilmektedir. Bu da, yapılacak planlama çalışmalarında faydalı olabilmektedir.

Uzmanlaşma Katsayısı GSYH, ithalat, ihracat ve istihdam verileri gibi birçok verinin kullanılması ile hesaplanabilmektedir. Eşik değer olarak literatürde farklı değerler kabul edilebilmekte ancak genellikle 1.25 eşik değer olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla,

$LQ < 1.00$ ise sektörde henüz bir yoğunlaşmanın olmadığı,

$1.00 \leq LQ < 1.25$ ise sektörün yoğunlaşmaya aday olduğu,

$1.25 \leq LQ < 2.00$ ise sektörün bölgede yoğunlaşmaya başladığı,

$2.00 \leq LQ < 3.00$ ise sektörün bölgede yüksek yoğunlaşma düzeyinde olduğu ve

$LQ \geq 3.00$ ise sektörün bölgede tam yoğunlaşma düzeyine eriştiği söylenebilir.

Uzmanlaşma Katsayısının formülü ise şu şekilde gösterilebilir (Çelik ve Sandal, 2022, Isserman, 1977, s.34; Brantingham ve Brantingham, 1998, s.268, Moineddin, vd., 2003, s.250, Karaalp, 2008, s.102 ve Çiftçi, 2018, s.557):

$$LQ = (a_{ij} / \sum a_{ij}) / (A_{nk} / \sum A_{nk})$$

$LQ =$ Uzmanlaşma Katsayısı (Location Quotient)

anj: n sektöründe j bölgesindeki istihdam

$\sum a_j$: j bölgesindeki toplam istihdam

Ank: n sektöründe referans k bölgesindeki istihdam

$\sum A_k$: Referans k bölgesindeki toplam istihdam

Bu bilgilerle birlikte, çalışma içerisinde literatür taraması ve T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (Mülga) ile 2008 yılında yüz yüze görüşmeler yapılmış ve aynı yıl içerisinde TÜİK'ten alınan 1990 ve 2000 yıllarına ilişkin Zonguldak, Karabük ve Bartın'daki temel sektörlerle LQ Analizi yapılarak, söz konusu sektörlerdeki değişim karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Analiz ve Bulgular

Tablo 18: 1990 Yılı Zonguldak İli ve Karabük ve Bartın İlçelerinde İstihdamın Sektörel Dağılımı*

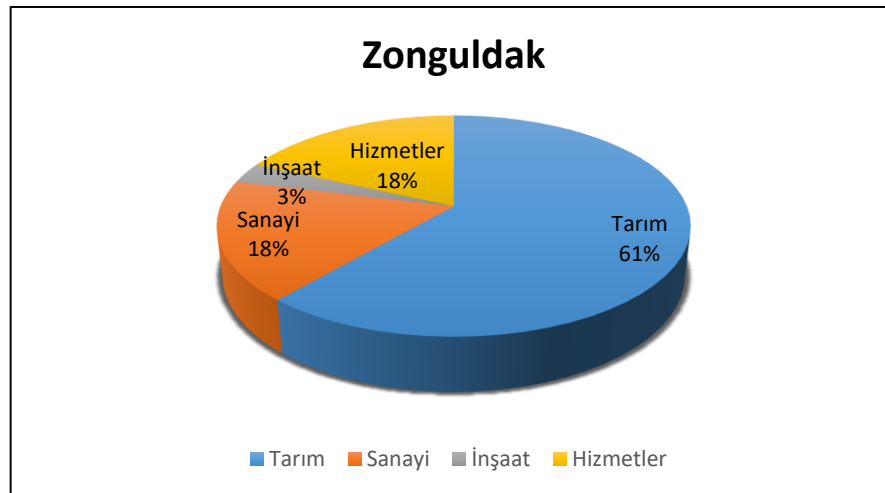
İl ve İlçeler	Tarım		Sanayi		İnşaat		Hizmetler	
	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)
Zonguldak	284.793	%100	1.405	%100	13.937	%100	84.305	%100
Karabük	8.083	%2,84	12.471	%15,32	1.446	%10,38	13.332	%15,81
Bartın	47.793	16,78	6.957	%8,55	1.898	%13,62	9.863	%11,70
Zonguldak**	228.917	%80	61.977	%76,13	10.593	%76,00	61.110	%72,49

Kaynak: TÜİK Web Sitesi, <https://biruni.tuik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 07.03.2025.

*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

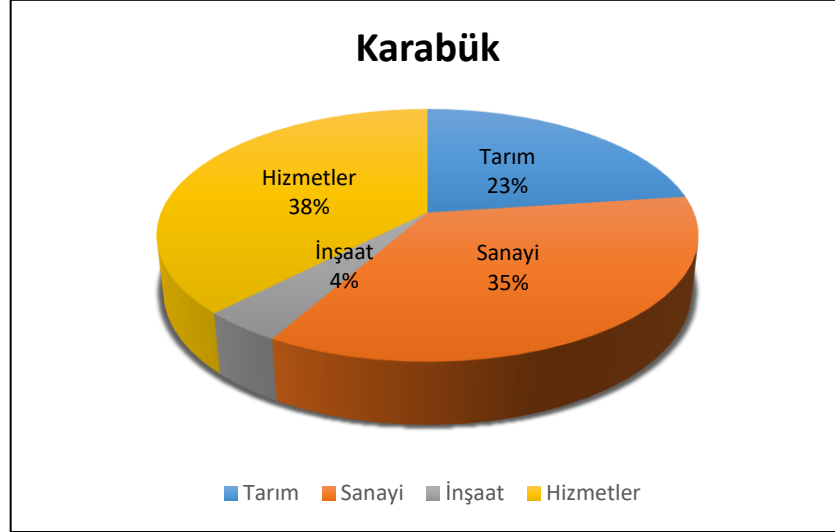
**1991 yılında Bartın ve 1995 yılında ise Karabük il olarak Zonguldak'tan ayrılmışlardır. Bu sebeple 1990 yılında Zonguldak'ın ilçeleri olan Bartın ve Karabük ilçelerine ait veriler Zonguldak il bütününe ait verilerden çıkarılarak hesaplama yapılmıştır.

Grafik 1. 1990 Yılı Zonguldak İli İstihdamın Sektörel Dağılımı*

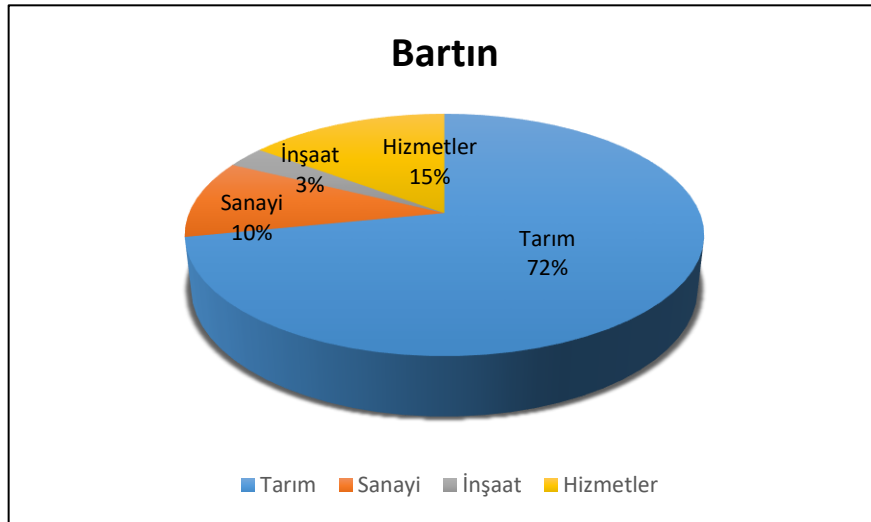
*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 2. 1990 Yılı Karabük İli İstihdamın Sektörel Dağılımı*

*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 3. 1990 Yılı Bartın İli İstihdamın Sektörel Dağılımı*

*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 18, Grafik 1, Grafik 2 ve Grafik 3'e bakıldığında, Karabük ve Bartın'ın 1990'dan sonra il statüsüne sahip olması göz önünde bulundurulduğunda Zonguldak'ta (Karabük ve Bartın ilçeleri hariç) istihdamın sektörel dağılım oranları tarım, sanayi, inşaat ve hizmetler sektörlerinde Karabük ve Bartın ilçelerine kıyasla en yüksek değerlere sahiptir.

Tablo 19: 1990 Yılı Zonguldak-Karabük-Bartın İlleri LQ Analizi Sonuçları*

	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
Karabük	0,37	2,01	1,36	2,08
Bartın	1,17	0,60	0,95	0,82
Zonguldak**	1,03	0,98	0,97	0,93

*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

**1991 yılında Bartın ve 1995 yılında ise Karabük il olarak Zonguldak'tan ayrılmışlardır. Bu sebeple 1990 yılında Zonguldak'ın ilçeleri olan Bartın ve Karabük İlçelerine ait veriler Zonguldak il bütününe ait verilerden çıkarılarak hesaplama yapılmıştır.

Tablo 19'da da görüldüğü üzere, 1990 yılı Zonguldak ili (Bartın ve Karabük ilçeleri hariç), Bartın ve Karabük İlçelerinde tarım sektörünü incelediğimizde LQ değerleri; Zonguldak ilinde (Bartın ve Karabük ilçeleri hariç) 1,03, Karabük ilçesinde 0,37 ve Bartın ilçesinde 1,17'dir. Dolayısıyla, Bartın tarım sektöründe yoğunlaşmaya adaydır denebilir. Sanayi sektöründe LQ değerlerine bakıldığında; Zonguldak ilinde (Bartın ve Karabük ilçeleri hariç), 0,98, Karabük ilçesinde 2,01 ve Bartın ilçesinde 0,60'dır. Hizmetler sektöründe LQ değerleri; Zonguldak ilinde (Bartın ve Karabük ilçeleri hariç) 0,93, Karabük ilçesinde 2,08 ve Bartın ilçesinde 0,82'dir. Bu durumda sanayi ve hizmetler sektörlerinde en fazla sektörel yoğunlaşma Karabük ilçesinde olup; sektörün yüksek yoğunlaşma düzeyinde olduğu söylenebilir. İnşaat sektöründe en fazla yoğunlaşma ise yine Karabük ilçesinde olup; LQ değeri 1,36'dır. Bu sebeple, inşaat sektörünün ilçede yoğunlaşmaya başladığı söylenebilir. Bunlara ek olarak, yine inşaat sektöründe Bartın ilçesinde LQ değeri 0,95 ve Zonguldak ilinde (Bartın ve Karabük ilçeleri hariç) 0,97'dir. Bu bilgiler çerçevesinde, Bartın ilçesinde ve Zonguldak ilinde (Bartın ve Karabük ilçeleri hariç) inşaat sektöründe henüz bir yoğunlaşmanın olmadığı söylenebilir.

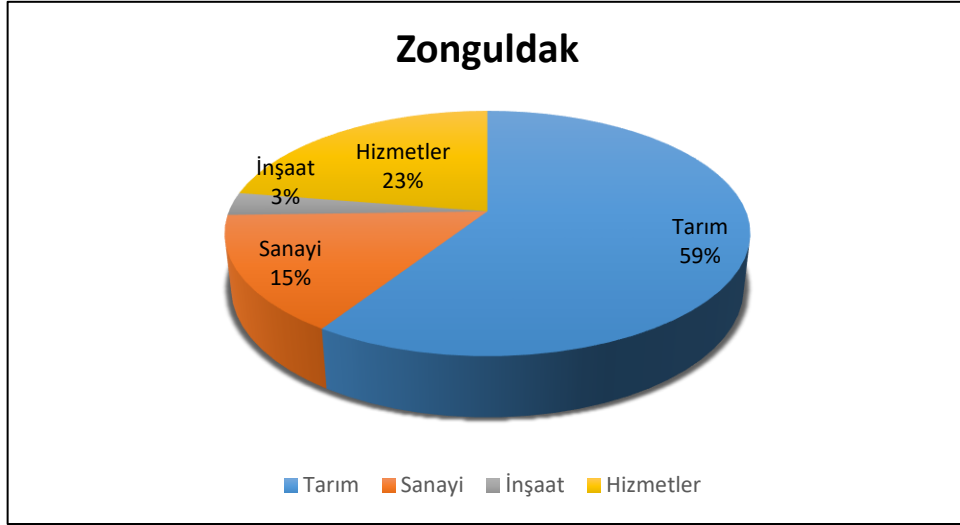
Tablo 20: 2000 Yılı Zonguldak-Karabük-Bartın İllerinde İstihdamın Sektörel Dağılımı

	Tarım		Sanayi		İnşaat		Hizmetler	
İller	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)
Zonguldak	166.649	%62,20	43.347	%66,31	8.499	%58,05	63.287	%58,92
Karabük	32.110	%11,98	7.664	%11,73	3.331	%22,75	26.752	%24,91
Bartın	69.165	%25,82	14.355	%21,96	2.812	%19,20	17.374	%16,17
Toplam	267.924	%100	65.366	%100	14.642	%100	107.413	%100

Kaynak: TÜİK Web Sitesi, <https://biruni.tuik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 07.03.2025.

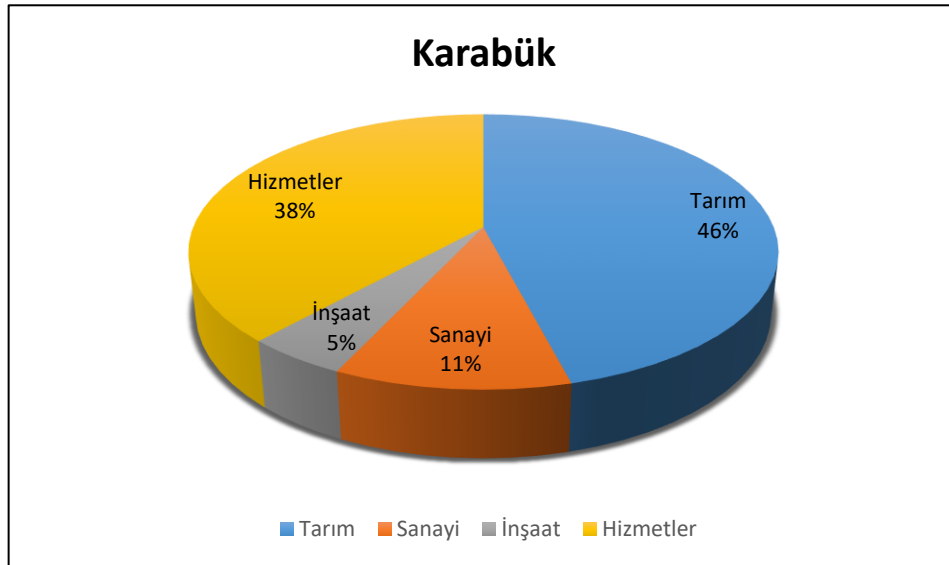
*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 4. 2000 Yılı Zonguldak İli İstihdamın Sektörel Dağılımı*

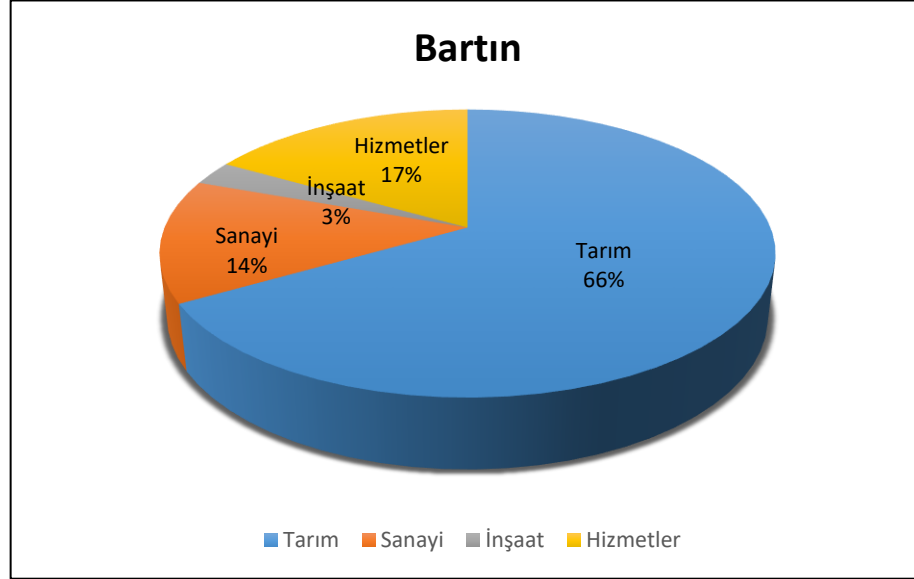
*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 5. 2000 Yılı Karabük İli İstihdamın Sektörel Dağılımı*

*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 6. 2000 Yılı Bartın İli İstihdamın Sektörel Dağılımı*

*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 20, Grafik 4, Grafik 5 ve Grafik 6'ya bakıldığında da, Zonguldak, Karabük ve Bartın illeri arasında Zonguldak'ta (Karabük ve Bartın ilçeleri hariç) istihdamın sektörel dağılım oranları tarım, sanayi, inşaat ve hizmetler sektörlerinde Karabük ve Bartın illerine kıyasla en yüksek değerlere sahiptir. Dolayısıyla, Zonguldak, Karabük ve Bartın illeri arasında, 1990 yılında olduğu gibi, 2000 yılında da en fazla istihdam sağlayan ilin Zonguldak olduğu görülmektedir.

Tablo 21. 2000 Yılı Zonguldak-Karabük-Bartın İlleri LQ Analizi Sonuçları*

	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
Zonguldak	1,01	1,07	0,94	0,95
Karabük	0,78	0,76	1,48	1,62
Bartın	1,13	0,96	0,84	0,71

*TÜİK Web Sitesinden alınan verilerle yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 21'de görüldüğü üzere, 2000 yılında Zonguldak, Bartın ve Karabük illerinde tarım sektörünü incelediğimiz zaman LQ değerleri; Zonguldak'ta 1,01, Karabük'te 0,78 ve Bartın'da 1,13'tür. Buradan da görüldüğü üzere tarım sektöründe Bartın ve Zonguldak'ın sektörel yoğunlaşmaya aday olduğu denebilir. Sanayi sektöründe LQ değerleri; Zonguldak'ta 1,07, Karabük'te 0,76 ve Bartın'da 0,96'dır. Bu durumda sanayi sektöründe Zonguldak sektörel yoğunlaşmaya adaydır denebilir. İnşaat sektöründe LQ değerleri; Zonguldak'ta 0,94, Karabük'te 1,48 ve Bartın'da 0,84 ve hizmetler sektöründe LQ değerleri ise; Zonguldak'ta 0,95, Karabük'te 1,62 ve Bartın'da 0,71'dir. Bu bilgiler doğrultusunda, inşaat ve hizmetler sektörlerinin Karabük'te yoğunlaşmaya başladığı söylenebilir.

Tartışma/Sonuç

Literatür taraması çerçevesinde Zonguldak, Karabük ve Bartın'ın sektörel olarak gelişimi ve değişimi incelenmiştir. Elde edilen verilere göre, 1990 ve 2000 yılları arasında, maden ve taş ocağı, inşaat ve tarım sektörlerinde Zonguldak'ın ön plana çıktığı görülmektedir. Ayrıca çalışma kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda, Zonguldak, Karabük ve Bartın için il ve ilçe bazında sektörel olarak 1990 ve 2000 yıllarına ait sektörel istihdam verileriyle LQ Analizi yapılmıştır. LQ Analizi sonuçlarına göre, 1990 yılında sanayi, inşaat ve hizmetler sektörlerindeki en fazla yoğunlaşmanın Karabük'te, tarım sektöründeki en fazla yoğunlaşmanın ise Bartın'da olduğu görülmektedir. 2000 yılında, sanayi sektöründeki en fazla yoğunlaşmanın Zonguldak'ta, tarım sektöründeki en fazla yoğunlaşmanın Bartın'da, inşaat ve hizmetler sektörlerindeki en fazla yoğunlaşmanın ise yine Karabük'te olduğu görülmektedir.

Tüm bu bilgiler çerçevesinde, Bölgenin coğrafi konumu ile Bölgede oluşan ekonomik ve mekânsal yığılmalar dikkate alındığında, yığılma ekonomilerinin oluşturduğu dışsallıklardan ve avantajlardan faydalanmak, istihdam olanaklarını arttırmak ve göçü önlemek amacıyla özellikle sanayi, hizmetler ve lojistik sektörlerinde, yapılacak yatırımların Bölgeye yönlendirilebilmesi ve bu sektörlerde faaliyet gösterecek kümelenmelerin oluşturulması faydalı olabilir. Buna ek olarak, bölgedeki tarım sektöründeki yoğunlaşmalar dikkate alındığında da, bölgede agro-turizm faaliyetleri geliştirilebilir. Böylece, Bölgenin bir cazibe merkezi haline gelmesi sağlanabilir.

Kaynakça

- Biçer C. (2013). Demir çelik sektörünün kentleşmeye ve çevreye etkisi: Karabük ve Sheffield Örneği, T.C. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Karabük.
- Brantingham, P. L. & Brantingham, P. J. (1998). Mapping crime for analytic purposes: location quotients, counts and rates. *Crime Mapping and Crime Prevention*, 8, 263-288.
- Cavusgil, S. T., Knight, G., Riesenberger, J. R. (2012). *International Business The New Realities*, Second Edition, Pearson Education Inc., New Jersey.
- Çiftçi, M. (2018). Türkiye' de bölgelerarası sektörel verimliliğim analizi. *İşletme Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 551 – 580. <https://doi.org/10.20491/isarder.2018.407>.
- Çubuk S. (2019). Bartın'da Sanayi Faaliyetleri, T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı Coğrafya Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- DİE. (2002). 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı (İl 67/Zonguldak) Yayın No:2552 s.43-44, Ankara.
- Duranton, G., & Puga, D. (2004). Micro-foundations of urban agglomeration economies. In *Handbook of regional and urban economics* (Vol. 4, pp. 2063-2117). Elsevier.
- Emir S.F. (2002). Bartın ve çevresinin turizm coğrafyası, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beşerî ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Engin F. (2004). Zonguldak'ta sanayileşme ve sosyal değişim (1923-2000), T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Bolu.
- Erdal Ç. ve Sandal E.K. (2022). Türkiye imalat sanayii ve alt sektörlerinin bölgesel yoğunlaşma yapısı: 2011-2020 Yılı Karşılaştırmalı Yerelleşme Katsayısı Analizi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), ss.1452-1468.

- Feser, E.J. ve and Sweeney, S. H. (2000). "A test for the coincident economic and spatial clustering of business enterprises," *Journal of Geographical System*, 2, ss.349-73.
- G.M.İ.S. (2003). 7. Olağan Genel Kurul Çalışma Raporu, 257.
- Hanson, G. H. (2000). Scale economies and the georaphic concentration of industry, NBER Working Paper Series ,No: 8013.
- Hunt, S. D., Morgan, R. M. (1995). The comparative advantage theory of competition, *journal of marketing*, 59.
- Isserman, A. M. (1977). the location quotient approach to estimating regional economic impacts. *Journal of the American institute of planners*, 33-41. Karaalp, H. S. (2008). Türkiye’de sektörel yığılmalar ve bölgeler arası yakınsamaya etkisi (Doktora Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaalp H.S. (2008). Türkiye’de sektörel yığılmalar ve bölgeler arası yakınsamaya etkisi. T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Aydın.
- T.C. Karabük Belediyesi web sitesi, https://www.karabuk.bel.tr/icerik.asp?i_id=39, Erişim Tarihi:13.01.2025.
- Karakaş D.N. (2005). Kalkınmada öncelikli yöreler uygulaması: Zonguldak örneği, T.C. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi) Zonguldak.
- Krugman, P., Obstfeld, M., ve Melitz, M. J. (2017). Uluslararası iktisat, Çev. Ed. Onur ÖZSOY, 10.
- Moineddin, R., Beyene, J., & Boyle, E. (2003). On the location quotient confidence interval. *geographical analysis*, 35 (3), 249-256.
- Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK) Web Sitesi, <https://osbuk.org/view/osb/osbliste.php>, Erişim Tarihi:20.03.2025.
- O’Sullivan, A. (2000). *Urban economics*, Chigago: Mc Graw-Hill Higher Education.
- Ottivano, G. I .P ve Thisse J. F. (2002). “Integration, agglomeration and the political economics of factor mobility”, *Journal of Public Economics*, 83(3), ss.429-456.
- Rosenthal, S. S., & Strange, W. C. (2004). Evidence on the nature and sources of agglomeration economies. In *handbook of regional and urban economics* (Vol. 4, pp. 2119-2171). Elsevier.
- Rotemberg, J. J., & Saloner, G. (2000). Competition and human capital accumulation: A theory of interregional specialization and trade. *Regional Science and Urban Economics*, 30(4), 373-404.
- Sarı, S., (2007). Bartın ili tarım coğrafyası, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Sunay E.B. (2022). Yığılma ekonomileri: Teorik bir inceleme, Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı (Issue): 10.
- Sümer, U. (2005). “Zonguldak il profili,” KOSGEB Bölgesel ve Yerel Kalkınma Merkezi, 10.05.2005, www.abmanka.gov.tr/ilprofilleri/KOSGEB%20BKE.htm.

- T.C. Bartın Valiliği Web Sitesi, <http://www.bartın.gov.tr/coğrafya.htm>., Erişim Tarihi: 20.06.2002.
- T.C. Bartın Valiliği Web Sitesi, <http://www.bartın.gov.tr/bartın-tarihi-ve-cografi-yapisi>, Erişim Tarihi: 02.03.2025.
- T.C. Başbakanlık, Türkiye İstatistik Kurumu. (1997) Köy Envanteri. Ankara.
- T.C. Başbakanlık, Türkiye İstatistik Kurumu. (2000). Genel Nüfus Sayımı. Ankara.
- T.C. Başbakanlık, Türkiye İstatistik Kurumu. (2001). VII. Genel Tarım Sayımı.
- T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü. (2012). 81 İl Durum Raporu, a.g.e., ss.537.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, T.C. Kalkınma Bakanlığı Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı ve Karabük Ticaret ve Sanayi Odası, Karabük Ekonomik Kalkınma ve Gelişim Stratejileri, Karabük Ekonomik Kalkınma ve Gelişim Stratejileri Raporu, ss.17-19,21, <https://bakkakutuphane.org/upload/dokumandosya/Karabuk-Ekonomik-KalkYnma-ve-GeliYim-Stratejileri-31.03.2015.08.52.22.pdf?v=678ebee0ef321>, Erişim: 20.01.2025.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Web Sitesi, <https://karabuk.ktb.gov.tr/TR-63710/tarihce.html#:~:text=Karabük%201939%20yılında%20Belediye%2C%201941,Türk iye%20idare%20sistemindeki%20yerini%20alır>., Erişim Tarihi: 02.03.2025.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Web Sitesi, <https://ka.gov.tr/sayfalar/kalkinma-planlamasinda-istatistiki-bolge-birimleri-siniflandirmasi--24>, Erişim Tarihi: 03.01.2025.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Web Sitesi, <https://bakka.gov.tr/bolgemiz/bati-karadeniz>, Erişim Tarihi: 20.01.2025.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2012). Sektör Raporları, Karabük Zonguldak Bartın İlleri Çevresel Durum Değerlendirmesi, ss.69.
- TSO Araştırma Müdürlüğü. (2000). Uygun Yatırım Alanları Araştırması Zonguldak, Ekim, Ankara.
- Verhoef, E. T. & Nijkamp, P. (2002). Externalities in urban sustainability: Environmental versus localization-type agglomeration externalities in a general spatial equilibrium model of a single-sector monocentric industrial city. *Ecological Economics*, 40(2), ss.157-179.
- Yumuşak T. (2016). Rekabetin karşılaştırmalı üstünlükler teorisi ve rekabet araçları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Doktora Tezi, ss.10-11.

Extended Abstract

Introduction

Today, there are 26 Level 2 Statistical Regional Units within the scope of NUTS (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics). In our country, in 2002, according to the Statistical Regional Units defined and came into force, the TR81 Region, one of the 26 Level II Regions, covers the provinces of Zonguldak, Karabük and Bartın. The provinces currently included in the TR81 Region were selected as the study area. The reason for selecting these

provinces as the study area is that there are more studies before 1990 and after 2000 rather than studies covering the mentioned date ranges for these provinces in the literature and the aim of the study to contribute to the literature in this sense. However, the data used in the analysis in the study belong to the years 1990 and 2000; the mentioned classification is not available in these years. Bartın, which gained provincial status in 1991, and Karabük, which gained provincial status in 1995, were previously districts of Zonguldak. The total surface area of the region is 9,814 km². According to the 2022 TÜİK Address Based Population Registration System data, the total population of the Region is 1,043,919 people; 588,510 of this population live in Zonguldak, 252,058 in Karabük and 203,351 in Bartın. The urban population rate in the Region is higher than the rural population rate. Besides; the increase in the urban population in the last 15 years is significant. In the Western Black Sea Region, youth unemployment is high, and nearly 30% of the unemployed people are young people. When we look at the net migration rate of the Region between 2008 and 2022, it is seen that, the region generally emigrates. In addition to all this information, the only airport in the Region with multimodal transportation and transport infrastructure is Zonguldak Airport. In addition, there are a total of 8 ports in the Region; transportation is carried out by ports, railway and road. The Region has Organized Industrial Zones, Industrial Zones, R&D and Design Centers and Filyos Free Zone.

Method

The increasing trade volume with globalization has also been effective in the formation of spatial agglomerations and agglomeration economies in certain geographical areas. The distribution of economic activities among regions, the spatial location and agglomerations of industry are important issues in the scope of research on competition. When we look at the literature, Alfred Marshall was the first to conceptually address agglomeration economies. According to competition, the specialization of firms and regions related to agglomeration economies came to the fore. Within the framework of this information, the aim of the study is to examine the sectoral agglomerations in Zonguldak, Bartın and Karabük located in the today's TR81 Region between the years 1990-2000. In this context, after the literature review in the study, face to face interviews were conducted with the Ministry of Industry and Trade of the Republic of Turkey (Repealed) in 2008 and in the same year the data obtained from TÜİK for the years 1990 and 2000 in the basic sectors in Zonguldak, Bartın and Karabük. With this data, LQ Analysis and a comparative evaluation were made. In this context, and as a result of the literature review and analysis, it has been observed that Karabük is the province with the highest concentration in the construction and services sector over the years within Zonguldak, Bartın and Karabük.

Result and Discussion

Based on the literature review, face to face interviews conducted with the Ministry of Industry and Trade of the Republic of Turkey (Repealed) in 2008 and LQ Analysis with employment data of 1990 and 2000 on a sectoral basis for Zonguldak, Bartın, Karabük; it is seen that the highest concentration in the services and construction sectors were in Karabük and in the agricultural sector in Bartın between the years 1990 and 2000. There have been changes in sectoral agglomerations in Zonguldak, Bartın and Karabük over the years. It can be said that the increasing trend of the elderly population in the Region and the increase of migration rates from the Region are effective in these changes. The other effective issue in this regard is the contraction in the mining sector between the years 1990-2000. Within the framework of all this information, considering the geographical location of the Region and the economic and spatial

agglomerations formed in the Region, it may be beneficial to direct investments to the Region, especially in the industry, services and logistics sectors, and to create clusters that will operate in these sectors in order to benefit from the externalities and advantages created by agglomeration economies, to increase employment opportunities and to prevent migration. In addition, considering the concentration of the agricultural sector in the region, agro-tourism activities can be developed in the region. Thus, it can be provided that the Region can be made a center of attraction.